

**ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНІ ПРОЄКТИ ЄС
ТА УЧАСТЬ В НИХ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІДСІЧІ
ПОВНОМАСШТАБНІЙ АГРЕСІЇ РФ**

Смирнов Ігор Георгійович

доктор географічних наук,

професор кафедри країнознавства та туризму

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Любіцева Ольга Олександрівна

доктор географічних наук, професор,

завідувачка кафедри країнознавства та туризму

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Україна посилює співпрацю з ЄС у всіх можливих сферах. Однією з найважливіших є транспортно-логістична сфера, де нині здійснюється декілька важливих проєктів під загальною назвою «Єврологістика». Донедавна вони стосувалися переважно країн Західної Європи, але останніми роками увага ЄС у транспортно-логістичних питаннях змістилась до регіону Центрально-Східної Європи, де знаходяться переважно країни – нові члени ЄС. Більшість з них мають кордони з Україною, якій відводиться важливе місце у транспортно-логістичній діяльності у цьому регіоні, незважаючи на те, що Україна була до 2022 р. асоційованим (а не повним) членом ЄС (нині є державою-кандидатом на вступ до ЄС), що пояснюється надзвичайно вигідним геологістичним положенням нашої країни на транспортному перехресті євроазійського континенту [1, с. 248]. У ХХІ ст. серед цих проєктів найзначнішим визначено проєкт ЄС «Ініціатива Тримор'я», який охоплює 12 країн – членів ЄС, що знаходяться між Балтійським, Адріатичним та Чорним морями. Незважаючи на те, що Україна поки що не належить до безпосередніх учасників проєкту «Ініціатива Трьох морів», вона активно бере участь у виконанні окремих підпроєктів, таких як автомагістралі Via Carpatia та Гданськ – Одеса, залізничної магістралі Viking тощо. Сучасний єврологістичний проєкт «Ініціатива Тримор'я» суттєво відрізняється від геополітичної концепції з близькою назвою «Міжмор'я», яка існувала в 1920–1930-х рр [2]. Проєкт–«Ініціатива Тримор'я» (ІТМ) слід вважати сучасним продовженням концепції Міжмор'я. Саміт ІТМ у Таллінні 2020 р. підкреслив вплив ІТМ на весь Балтійсько-Адріатично-Чорноморський регіон. ІТМ є геоекономічною ініціативою виключно для країн – членів ЄС. Запрошення Києву на перший саміт ІТМ у 2016 р. було надіслане, але проігнороване з незрозумілих причин, тому для України залишається можливість співпраці з Ініціативою Тримор'я за форматом

«ІТМ+Україна» [3, с. 57]. Оскільки Польща є двигуном цієї ініціативи, то ця можливість є власне ще одним напрямком українсько-польської співпраці. Головним спрямуванням ІТМ є інфраструктурна співпраця в трьох вимірах: транспортно-логістичному (автомобільні, залізничні, авіаційні та водні шляхи сполучень), енергетичному (газопроводи, СПГ-термінали, ЛЕП) та інформаційно-цифровому. Україна вже співпрацює з ІТМ, і передусім із Польщею, у таких важливих інфраструктурних проектах, як автомагістраль Гданськ – Одеса, залізничне сполучення в межах проекту «Вікінг», розвиток газової інфраструктури в межах коридору «Північ – Південь». Україна, попри відсутність статусу офіційного членства в ІТМ, є активним учасником багатьох інших її проектів, зокрема флагманської ініціативи – автомагістралі Via Carpatia, у якому наша країна бере участь, як повноправна сторона.

В сучасних умовах протистояння України російській агресії єврологістичний проект «Ініціатива Тримор'я» набуває нової актуальності та взаємодіє з формуванням Трансєвропейської транспортної мережі (TEN-T). У липні 2022 р. Єврокомісія внесла зміни до індикативних мап TEN-T, включивши до них логістичні маршрути, що проходять Україною. Це рішення є стратегічним кроком у процесі інтеграції України до ЄС та сприятиме реалізації ініціативи «Шляхи солідарності» щодо експорту української аграрної продукції та доставки гуманітарної допомоги в Україну. Зокрема внесено наступні зміни: коридор «Північне море – Балтійське море» продовжено через Львів, Київ до Маріуполя; Балто-Чорноморсько-Егейський коридор продовжено через Львів, Чернівці (через територію Румунії і Молдови) до Одеси; коридор «Балтійське море – Адріатичне море» проходитиме через Львів. Єврокомісія виключила з мережі TEN-T російські та білоруські маршрути, а також понизила в статусі маршрути на території ЄС на стиках з цими країнами-агресорами.

Нагадуємо, що мережа TEN-T створена ЄС з метою з'єднати Європу з заходу на схід та з півночі на південь мережею автодоріг, залізниць, аеропортів та водних шляхів. Розвиток цієї Панєвропейської транспортно-логістичної системи передбачає два етапи: до 2030 р. має бути завершено побудову «Ключової мережі» (The Core Network), а до 2050 р. – «Загальної мережі» (The Comprehensive Network). Її метою є створення загальноєвропейської мережі залізниць, автодоріг, внутрішніх водних шляхів, маршрутів морських перевезень, портів, аеропортів та залізничних терміналів з тим, щоб заповнити пробіли у територіальній транспортній мережі, усунути її «вузькі місця» та подолати технічні бар'єри, що має сприяти соціальному, економічному та територіальному зрівноваженню країн ЄС. Нинішня політика TEN-T має підставою регулятивний закон ЄС № 1315/2013. Крім створення нової транспортної інфраструктури політика TEN-T передбачає впровадження інновацій, нових технологій та цифрових рішень у всіх видах транспорту із

завданням поліпшити використання інфраструктури, зменшити екологічний вплив транспорту, покращити показники енергоефективності та підвищити безпеку. Основою «Ключової мережі» (The Core Network) є 9 коридорів, визначених з метою забезпечення її скоординованого розвитку (табл.1). На додаток до єврокоридорів також встановлено «Горизонтальні пріоритети» – Систему управління європейським залізничним рухом (ERTMS, European Rail Traffic Management System) та Морські шляхи (Motorways of the Sea). Детальна

характеристика Європейських транспортних коридорів Ключової мережі TEN-T та «Горизонтальних пріоритетів» міститься у наступних публікаціях авторів. Контролюють цей процес – розвитку 9 коридорів TEN-T та 2 «Горизонтальних пріоритетів» – єврокоординатори, призначені Європейською комісією. У квітні 2019 р. Єврокомісія здійснила аудит здійснення політики TEN-T, в результаті якого була додана можливість мілітарного трафіку (військ, майна та устаткування) всередині та за межі ЄС, зафіксована у «Плані дій з мілітарної мобільності» (The Action Plan on Military Mobility). Це дуже доречний для України пункт Європейської транспортної політики TEN-T з огляду на повномасштабне російське вторгнення 2022 р. Україна увійшла до TEN-T 2017 р. Відповідно до «Індикативного інвестиційного плану Єврокомісії з розвитку коридорів TEN-T» в Україні планується реалізувати проекти на загальну суму 4,45 млрд. євро, що є найбільшим показником серед усіх держав Східного партнерства.

Таблиця 1

Європейські транспортні коридори Ключової мережі TEN-T

№	Назва єврокоридору	
	укр. мовою	англ. мовою
1.	Атлантичний коридор	The Atlantic Corridor
2.	Коридор Північне море-Балтійське море	The North Sea – Baltic Corridor
3.	Коридор Рейн – Альпи	The Rhine – Alpine Corridor
4.	Коридор Рейн – Дунай	The Rhine – Danube Corridor
5.	Балтійсько-Адріатичний коридор	The Baltic-Adriatic Corridor
6.	Коридор Північне море – Середземне море	The North Sea – Mediterranean Corridor
7.	Коридор Скандинавія – Середземне море	The Scandinavian- Mediterranean Corridor
8.	Середземноморський коридор	The Mediterranean Corridor
9.	Балто-Чорноморсько-Егейський (Східно-Середземноморський) коридор	The Orient/East-Med (Baltic-Black Sea – Aegean Sea) Corridor

Джерело: авторська розробка за [4]

Також у сфері військової логістики Україна все тісніше співпрацює з НАТО, де логістика отримала всебічне визнання і розвиток. За повідомленням РБК-Україна, з посиланням на прес-службу Міноборони, Україна запровадила НАТО-вську систему обліку і

контролю логістики LOGFAS, яка забезпечить контроль кожної одиниці зброї, що потрапляє на територію нашої держави. Міністр оборони О. Резніков і секретар РНБО О.Данілов презентували перші результати впровадження цієї логістичної програми послам та аташе з питань оборони країн-донорів, які допомагають Україні у відсічі агресії РФ. Завдяки інтеграції LOGFAS з модулем інформаційно-аналітичної системи СОТА з моніторингу постачання Україні озброєння від країн-союзників, забезпечується повний контроль кожної одиниці зброї, що потрапляє в Україну. Резніков зазначив, що впровадження цього програмного забезпечення має два виміри. «По-перше, це дозволить суттєво підвищити підзвітність усіх процесів, які пов'язані з експлуатацією зброї та інших ресурсів. Ми почали впровадження з обліку міжнародної допомоги, щоб забезпечити прозорість та високу ефективність її використання. По-друге, ми доводимо, що навіть під час війни сектор оборони України розвивається. Ми підвищуємо взаємосумісність з Північноатлантичним альянсом на рівні стандартів і процедур. Вислів про те, що Україна вже де-факто стала членом НАТО – не перебільшення. І ми будемо наполегливо рухатись далі», – сказав він. Своєю чергою, Данілов зазначив, що використання даних систем ЗСУ сприятиме максимально ефективній та прозорій співпраці між Україною та партнерами, чия допомога є життєво необхідною для нашої перемоги. Дорожня карта масштабування LOGFAS до кінця 2022 р. та на 2023 р. вже затверджена. У підсумку ця програма має стати одним із головних інструментів цифровізації логістики у ЗСУ і забезпечення логістичного планування не лише міжнародної допомоги, а й повного переліку наявних ресурсів. Впровадження логістичної програми LOGFAS в Україні потребує відповідних фахівців: вже підготовлено понад 300 фахівців-операторів Програми для ЗСУ. Нагадаємо, у вересні 2022 р. президент В.Зеленський оголосив про подання заявки на вступ України до НАТО. Він зазначив, що Фінляндія та Швеція розпочали приєднання до Альянсу без Плану дій щодо членства, і що подібна процедура може бути застосована і до України [5].

Список використаних джерел:

1. Смирнов І. Г., Олійник Я. Б. Міжнародна логістика: навч. посіб. Київ : Обрії, 2011. 546 с.
2. Medzymorze. URL: <https://wikipedia.org/wiki>.
3. Любіцева О. О., Смирнов І. Г. Від геополітичної концепції Міжмор'я до єврологістичного проєкту ЄС «Ініціатива Тримор'я»: український вимір. Географія та туризм: наук. журнал / Ред. кол.: Запотоцький С. П. (гол. ред.) та інші. Київ : Альфа-ПК, 2021. Вип. 66. С. 54–62.
4. Trans-European Transport Network (TEN-T). URL: <https://transport.ec.europa.eu>.
5. Україна запровадила систему обліку і контролю НАТО. URL: <https://www.rbc.ua/news/ukrayina-zaprovadila-sistemu-obliku-i-kontrolyu1666347983.html>.